

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 403

Finanse publiczne

Redaktorzy naukowi

Jerzy Sokołowski

Michał Sosnowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Agnieszka Flasińska, Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korekta: Magdalena Kot

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania

znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.pracnaukowe.ue.wroc.pl

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska

(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192

e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-535-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

ul. Komandorska 118/120 53-345 Wrocław

tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl

www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp.....	9
Arkadiusz Bernal: Discrimination of domestic supplies relative to imports for the value added tax exemptions	11
Szymon Bryndziak: Family allowance in personal income tax, in the context of tax expenditures.....	21
Andrzej Czyżewski, Anna Matuszczak: KRUS w budżecie rolnym Polski w długim okresie.....	30
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Mechanizmy przestępstw podatkowych na przykładzie podatku VAT	42
Jarosław Dziuba: Fiskalne skutki kształtowania stawek podatku od nieruchomości przez miasta na prawach powiatu.....	54
Malgorzata M. Hybka: Discretionary tax liability reliefs in Germany and Poland	66
Agata Jakubowska: Zaufanie podstawą współpracy banku i samorządu lokalnego.....	77
Aneta Kargol-Wasiluk, Adam Wyszkowski: Rola rady fiskalnej w utrzymaniu dyscypliny finansów publicznych. Wnioski dla Polski	87
Krystyna Kietlińska: Rola 1% w zasilaniu organizacji pożytku publicznego (OPP)	102
Krzysztof Kil, Mateusz Folwarski: Czynniki wpływające na wynagrodzenia zarządów banków spółdzielczych w województwie małopolskim w okresie pokryzysowym	112
Marta Kluzek: Preferencyjne opodatkowanie dochodów z kapitałów pieniężnych – możliwość czy konieczność?	122
Anna Leszczyłowska: Obciążenia spółek kapitałowych podatkiem dochodowym w koncepcji <i>allowance for corporate equity</i> (ACE).....	132
Robert Lisowski: Stopy zwrotu otwartych funduszy emerytalnych po reformie.....	141
Malgorzata Mazurek-Chwiejczak: Kierunki ewolucji modeli opodatkowania konsumpcji w państwach OECD	153
Ewelina Młodzik: Źródła i rodzaje ryzyka w sektorze finansów publicznych	163
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Zarządzanie sektorem publicznym a preferencje publiczne	172
Błażej Pilarczyk: Podatkowa grupa kapitałowa w sektorze elektroenergetycznym w Polsce	183

Elwira Pindyk: Wpływ planu zagospodarowania na dochody gminy z tytułu podatku od nieruchomości od osób fizycznych	192
Piotr Podsiadło: Zagadnienie pomocy publicznej z perspektywy traktatowej przesłanki jej wpływu na konkurencję i wymianę handlową na rynku wewnętrznym	206
Ireneusz Pszczółka: Wybrane aspekty funkcjonowania państwowych funduszy majątkowych	217
Piotr Ptak: Arithmetic of sovereign debt crisis in Europe and challenges ahead	227
Halina Rechul: Cele i zarządzanie ryzykiem jako elementy kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych	238
Magdalena Rękas: Wpływ zmian konstrukcji ulgi na dzieci na dochody do dyspozycji rodzin w Polsce	248
Mateusz Rolski: Banki spółdzielcze w Polsce – własność prywatna w służbie społeczności lokalnej czy przedsiębiorstwa nastawione na zysk?.....	265
Jacek Sierak: Selected problems of finances of municipalities in the 25 th year of self-government in Poland.....	275
Karolina Sobczyk, Joanna Woźniak-Holecka, Tomasz Holecki: Organizacja i finansowanie programów z zakresu profilaktyki raka szyjki macicy skierowanych do kobiet w województwie śląskim.....	289
Jerzy Sokolowski: Opodatkowanie osób fizycznych w Polsce podatkiem dochodowym w latach 2009-2013	298
Michał Sosnowski: Redistributive function of fiscal policy and the income inequalities among the society.....	308
Katarzyna Stabryła-Chudzio: Kierunek zmian w płatnościach bezpośrednich dla rolnictwa państw członkowskich Unii Europejskiej.....	321
Edyta Sygut: Wydajność fiskalna a przedmiot i podstawa opodatkowania podatku akcyzowego	331
Tomasz Śmietanka: Finansowo-administracyjne aspekty współpracy JST subregionu radomskiego z samorządem województwa (w opinii wójtów, burmistrzów i starostów)	341
Anna Świrska: Metoda kalkulacji poziomu dochodów własnych gminy na potrzeby wyliczenia kwoty podstawowej subwencji wyrównawczej	354
Zuzanna Urbanowicz: Polityka pieniężna Narodowego Banku Polskiego a decyzje Europejskiego Banku Centralnego	364

Summaries

Arkadiusz Bernal: Dyskryminacja dostaw krajowych w porównaniu z importem w wypadku zwolnień z podatku od wartości dodanej.....	11
Szymon Bryndziak: Ulga prorodzinna w podatku dochodowym od osób fizycznych w kontekście <i>tax expenditures</i>	21
Andrzej Czyżewski, Anna Matuszczak: Farmers' social security fund in Polish agricultural budget in the long term.....	30
Agnieszka Deresz, Marian Podstawka: Mechanisms of tax frauds based on VAT.....	42
Jarosław Dziuba: Fiscal implications of real estate tax rates established by cities with county rights.....	54
Małgorzata M. Hybka: Ulgi w spłacie zobowiązań podatkowych w Niemczech i w Polsce.....	66
Agata Jakubowska: Trust as a fundament of cooperation between bank and local government.....	77
Aneta Kargol-Wasiluk, Adam Wyszowski: The role of fiscal council to maintain discipline of public finance. Some implications for Poland.....	87
Krystyna Kietlińska: The role of 1% of PIT and CIT in supporting charity organizations in Poland.....	102
Krzysztof Kil, Mateusz Folwarski: Determinants of remuneration of the cooperative banks' board members in Lesser Poland Voivodeship in the post-crisis period.....	112
Marta Kluzek: Preferential taxation of income from capital gains – possibility or necessity?.....	122
Anna Leszczyłowska: Corporate tax burden in the concept of an allowance for corporate equity (ACE).....	132
Robert Lisowski: Open pension funds' rates of return after the reform.....	141
Małgorzata Mazurek-Chwiejczak: Directions of consumption tax models evolution in OECD member states.....	153
Ewelina Młodzik: Sources and types of risk in the public finance sector.....	163
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public sector management vs. public preferences.....	172
Błażej Pilarczyk: Tax capital group in the electricity sector in Poland.....	181
Elwira Pindyk: Influence of development plan on the municipality's incomes for property tax from natural persons.....	192
Piotr Podsiadło: A question of state aid from the perspective of the treaty premise of its effect on competition and the trade exchange on the internal market.....	206
Ireneusz Pszczółka: Selected aspects of the operating of sovereign wealth funds.....	217

Piotr Ptak: Arytmetyka kryzysu zadłużenia w Europie a wyzwania na przyszłość	227
Halina Rechul: Objectives and risk management as part of management control in the public finance sector.....	289
Magdalena Rękas: Impact of structural changes in children relief available for income for families in Poland	248
Mateusz Rolski: Co-operative banks in Poland – private property at the service of the local community or an enterprise set to the profit?	265
Jacek Sierak: Wybrane problemy finansów gmin w 25. roku samorządności terytorialnej w Polsce	275
Karolina Sobczyk, Joanna Woźniak-Holecka, Tomasz Holecki: Organisation and financing of the programmes from the scope of cervical cancer prevention targeted at women in the Silesian Voivodeship	289
Jerzy Sokolowski: Taxation of individuals in Poland with income tax in the years 2009-2013.....	298
Michał Sosnowski: Redystrybucyjna funkcja polityki fiskalnej a nierówności dochodów ludności	308
Katarzyna Stabryła-Chudzio: The direction of changes in direct payments for agriculture of the European Union member states.....	321
Edyta Sygut: Fiscal efficiency vs. the tax base of excise tax	331
Tomasz Śmietanka: Financial and administrative considerations of the cooperation of the communes and districts of Radom subregion with the self-government of the voivodeship (according to commune administrators, mayors and district administrators)	341
Anna Świrska: Calculation method for optimizing incomes from the equalized part of the subsidy transferred to municipalities.....	354
Zuzanna Urbanowicz: Monetary policy of the National Central Bank of Poland vs. the decisions of the European Central Bank	364

Karolina Sobczyk, Joanna Woźniak-Holecka, Tomasz Holecki

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

e-mails: kesobczyk@gmail.com; jwozniak@sum.edu.pl; tholecki@sum.edu.pl

ORGANIZACJA I FINANSOWANIE PROGRAMÓW Z ZAKRESU PROFILAKTYKI RAKA SZYJKI MACICY SKIEROWANYCH DO KOBIET W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM

ORGANISATION AND FINANCING OF THE PROGRAMMES FROM THE SCOPE OF CERVICAL CANCER PREVENTION TARGETED AT WOMEN IN THE SILESIA VOIVODESHIP

DOI: 10.15611/pn.2015.403.26

Streszczenie: Rak szyjki macicy stanowi globalny problem epidemiologiczny. Podstawą profilaktyki wtórnej nowotworu szyjki macicy są cytologiczne badania przesiewowe finansowane ze środków NFZ. Celem badania było ukazanie aspektów organizacyjnych i finansowych programów z zakresu profilaktyki nowotworu szyjki macicy na przykładzie województwa śląskiego. Projekt realizowano od 1.06.2014 do 31.01.2015 roku. Wysokie koszty jego realizacji oraz niewystarczający udział kobiet w skriningu cytologicznym stanowią impuls do udoskonalania obecnych oraz poszukiwania nowych rozwiązań w ramach profilaktyki pierwotnej raka szyjki macicy. Rekomenduje się rozszerzenie pola działań edukacyjnych skierowanych do kobiet oraz personelu medycznego, zmobilizowanie większej liczby kobiet do korzystania z bezpłatnej cytologii oraz zniesienie barier w korzystaniu z tego świadczenia, a także zwiększenie efektywności alokacji zasobów i koordynacji w obrębie prowadzonych działań profilaktycznych.

Słowa kluczowe: rak szyjki macicy, koszty profilaktyki, badania przesiewowe, ekonomika zdrowia.

Summary: Cervical cancer is a global epidemiological problem nowadays. Screening, financed by the Polish National Health Fund, is the basis for the secondary prevention of cervical cancer. The aim of the study was to present organizational and financial aspects of programmes for the prevention of cervical cancer on the example of the Silesian Voivodeship. The project was realized in the period from 01.06.2014 to 31.01.2015. The high cost of implementation of the programme and the low proportion of women participating in screening are the impulse to improve the existing and develop new solutions undertaken in the primary prevention of cervical cancer. It is recommended to extend the field of educational activities directed at women and medical personnel, mobilize more women to participate in the free cytology and the removal of barriers to the use of this service. In addition, it is recommended to increase the efficiency of resource allocation and coordination of prevention activities.

Keywords: cervical cancer, the cost of prevention, screening, health economics.

1. Wstęp

Rak szyjki macicy stanowi współcześnie globalny problem epidemiologiczny. W 2012 roku był piątym najczęściej diagnozowanym nowotworem oraz siódmą główną przyczyną zgonów z powodów onkologicznych w Europie. Szacowany standaryzowany współczynnik zachorowalności na raka szyjki macicy w Unii Europejskiej w roku 2012 osiągnął wartość 11,3/100 tys. populacji, natomiast w przypadku współczynnika umieralności było to odpowiednio 4,9 [IARC, <http://eco.iarc.fr/eu-can>]. W Polsce w roku 2012 zgodnie z szacunkami zdiagnozowano ponad 3,5 tys. nowych przypadków raka szyjki macicy oraz odnotowano ponad 1,8 tys. zgonów z powodu tego nowotworu. Standaryzowany współczynnik zachorowalności osiągnął w naszym kraju poziom 15,3/100 tys. populacji, natomiast standaryzowany współczynnik umieralności poziom 7,4/100 tys. populacji. Powyższe wartości powodują, że Polska znajduje się na 10. miejscu wśród krajów o najwyższej umieralności z powodu raka szyjki macicy. W przypadku województwa śląskiego wartość standaryzowanego współczynnika zachorowalności na raka szyjki macicy w roku 2012 wyniosła 11,7, natomiast standaryzowanego współczynnika umieralności odpowiednio 7,9 [KRN, <http://onkologia.org.pl>].

Celem opracowania było ukazanie aspektów organizacyjnych funkcjonowania programów z zakresu profilaktyki nowotworu szyjki macicy na przykładzie województwa śląskiego, a także przedstawienie kosztów ponoszonych na ten cel przez publicznego płatnika.

2. Programy zdrowotne z zakresu profilaktyki pierwotnej i wtórnej raka szyjki macicy

Podstawę profilaktyki pierwotnej nowotworów szyjki macicy stanowią dostępne od kilku lat szczepienia przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego, które jednak nie stanowią istotnie rozpowszechnionej formy profilaktyki głównie ze względów kosztowych. Szczepienia te znajdują się wśród szczepień zalecanych, jednak nie są refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) [Obwieszczenie Ministra Zdrowia]. Według danych Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (AOTMiT) finansowanie szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) w odniesieniu do populacji nastoletnich dziewcząt coraz częściej staje się przedmiotem programów polityki zdrowotnej, podejmowanych przez jednostki samorządu terytorialnego [AOTMiT, <http://www.aotm.gov.pl>].

W przypadku bardziej rozpowszechnionej profilaktyki wtórnej wykonywane są cytologiczne badania przesiewowe, finansowane ze środków NFZ, będące podstawą pierwszych dwóch z trzech etapów programu profilaktyki raka szyjki macicy, znajdującego się wśród świadczeń gwarantowanych z zakresu programów zdrowotnych [Rozporządzenie Ministra Zdrowia].

Celem zasadniczym badań przesiewowych jest wczesne wykrycie stanów poprzedzających wystąpienie pełnego spektrum objawów choroby nowotworowej, pozwalające na zwiększenie efektywności leczenia i w konsekwencji obniżenie śmiertelności w badanej populacji kobiet. W ujęciu ekonomicznym badania skriningowe pozwalają na uzyskanie wyższej efektywności kosztowej, gdyż założeniem jest wykorzystanie istotnie mniejszych nakładów materialnych na wczesne wykrycie choroby i leczenie jej początkowego stadium w porównaniu z wysokimi kosztami leczenia choroby w stadium zaawansowanym. Aby efekt został osiągnięty, a podejmowane działania okazały się celowe, niezbędne jest objęcie skriningiem całej populacji zagrożonej chorobą. W związku z powyższym za optymalną formę rozpowszechnienia cytologicznych badań przesiewowych w populacji docelowej uznano system imiennych zaproszeń świadczeniobiorców, prowadzony w ramach Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy, będącego jednym z elementów Narodowego Programu Zwalczenia Chorób Nowotworowych. Jest on programem polityki zdrowotnej wykonywanym przez ministra właściwego ds. zdrowia i finansowanym z budżetu państwa ze środków będących w jego dyspozycji. Opiera się na działalności Centralnego Ośrodka Koordynującego (COK) oraz 16 wojewódzkich ośrodków koordynujących (WOK), a jego celem jest wsparcie programu profilaktyki raka szyjki macicy, realizowanego przez NFZ poprzez działania zwiększające świadomość kobiet na temat profilaktyki raka szyjki macicy, zgłaszalność na badania cytologiczne oraz jakość wykonywanych w ramach skriningu badań [Ministerstwo Zdrowia, <http://www.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/programy-zdrowotne>].

Opracowywaniem, finansowaniem i wdrażaniem programów polityki zdrowotnej z zakresu wtórnej profilaktyki nowotworu szyjki macicy zajmują się również jednostki samorządu terytorialnego. Programy realizowane przez urzędy miast, gminy czy powiaty pozostają w spójności merytorycznej i organizacyjnej z Programem Populacyjnym, stanowiąc jego uzupełnienie głównie poprzez wybór populacji docelowej kobiet w wieku poniżej 25 lub powyżej 59 lat [AOTMiT, <http://www.aotm.gov.pl>]. Według danych Najwyższej Izby Kontroli (NIK) w latach 2009-2012 samorządy dofinansowały świadczenia w zakresie profilaktyki raka szyjki macicy i piersi łącznie na kwotę ponad 9,9 mln zł [NIK, KZD-4101-03/2013], co uwidacznia ich istotną rolę w omawianym zagadnieniu.

3. Materiał i metody

Projekt realizowano od 1.06.2014 do 31.01.2015 roku. W pierwszym etapie przeanalizowano akty prawne dotyczące tematu badań oraz raporty publikowane przez GUS, NFZ, NIK. Materiał do drugiego, zasadniczego etapu stanowiły szczegółowe dane statystyczne pozyskane ze śląskiego Wojewódzkiego Ośrodka Koordynującego Populacyjne Programy Wczesnego Wykrywania Raka Piersi oraz Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy (Śląski WOK), a także z Oddziału

Śląskiego Narodowego Funduszu Zdrowia (ŚOW NFZ). W pierwszym przypadku dane dotyczyły populacji objętej programami zdrowotnymi oraz rozmieszczenia terytorialnego placówek uczestniczących w danym programie, natomiast w drugim – kontraktowania programów zdrowotnych, ilości i rodzaju wykonanych badań oraz ich kosztów odrębnie dla każdego etapu programu.

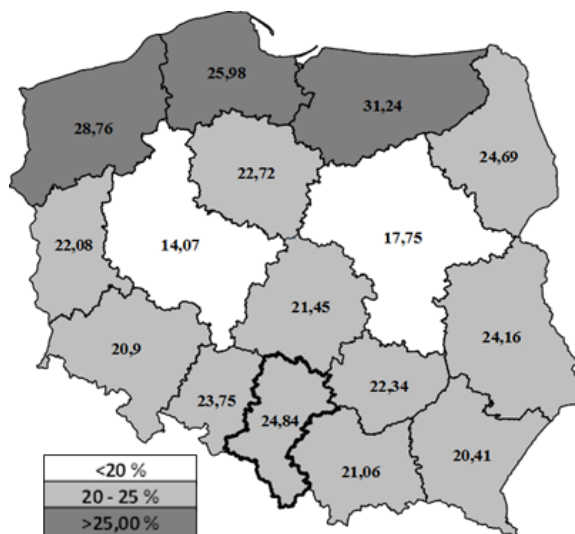
4. Realizacja zadań Programu Populacyjnego w latach 2009-2013

W ramach Narodowego Programu Zapobiegania Chorobom Nowotworowym minister zdrowia finansuje działania administracyjno-logistyczne, w tym związane z realizacją Programu Populacyjnego, głównie zadania zlecone COK-om i WOK-om. W latach 2009-2013 (do 30 czerwca) Ministerstwo Zdrowia na działania realizowane przez wyżej wymienione jednostki wydatkowało ponad 83 mln zł. Obecnie funkcjonuje 16 WOK-ów, wybranych w trybie konkursu ofert spośród jednostek organizacyjnych o największym doświadczeniu w leczeniu chorób onkologicznych. W przypadku województwa śląskiego jest to Centrum Onkologii – Instytut im. Marii Skłodowskiej-Curie w Gliwicach. WOK zajmuje się m.in.: koordynacją programu na poziomie województwa, przygotowaniem i wysyłką wspomnianych wyżej imiennych zaproszeń na badania cytologiczne, działaniami na rzecz wysokiej liczby zgłoszeń, organizacją szkoleń specjalistycznych czy kontrolą jakości badań przesiewowych realizowanych przez świadczeniodawców w ramach etapu diagnostyki podstawowej. Ponadto WOK współpracuje z COK oraz Krajowym Rejestrem Nowotworów [Realizacja zadań...].

Zaproszenia imienne wysyłane są na podstawie bazy adresowej programu SIMP (System Monitorowania Programów Profilaktycznych), udostępnionej przez NFZ. Koszty wysyłki zaproszeń do kobiet z populacji docelowej w latach 2009-2013 wyniosły ponad 30 mln (36,2% ogółu kosztów administracyjno-logistyczne). Badaniom poddało się łącznie ponad 3,7 mln kobiet w stosunku do ponad 20,8 mln wysłanych zaproszeń (odsetek zwrotu na poziomie ok. 18%). W odniesieniu wyłącznie do cytologicznych badań przesiewowych było to ok. 11,4% [Realizacja zadań].

Skorzystanie z programu nie wymaga zgłoszenia się pacjentki z otrzymanym drogą pocztową zaproszeniem, wystarczy przynależność do grupy docelowej. W związku z tym procent objęcia populacji docelowej przesiewowym badaniem cytologicznym stanowi wartość wyższą od wymienionych powyżej 11,4%. Objęcie Programem Populacyjnym według danych WOK w latach 2009-2013 w skali kraju plasuje się średnio na poziomie 23%, natomiast w województwie śląskim powyżej średniej – na poziomie 24,84%. Na rys. 1 ukazano procent populacji docelowej objętej programem w analizowanym okresie w podziale na województwa.

Występujące różnice w zgłaszalności kobiet w poszczególnych województwach, poza specyfiką danych regionów, wynikają głównie z utrudnionego dostępu do świadczeń na terenach wiejskich. Ponadto należy zaznaczyć, że faktyczny odsetek kobiet wykonujących profilaktyczne badania cytologiczne jest wyższy od podanego

Rys. 1. Procentowe bieżące objęcie populacji docelowej Programem Populacyjnym w latach 2009-2013 (wartość średnia) w podziale na oddziały wojewódzkie NFZ

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Śląskiego WOK w Gliwicach.

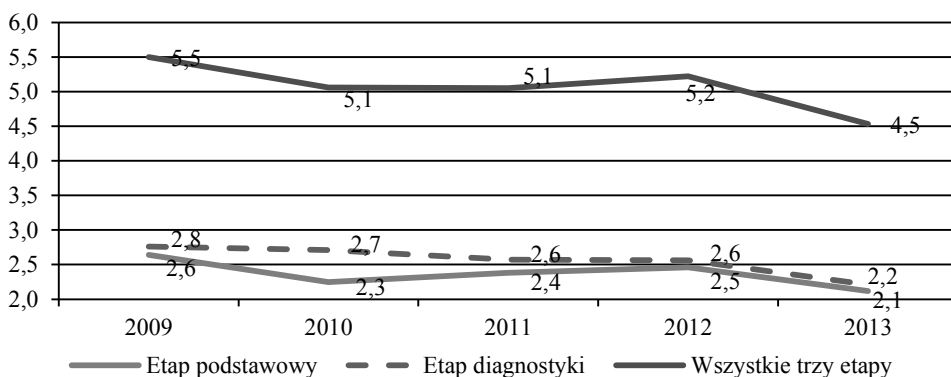
powyżej. Przyczyna obserwowanego stanu faktycznego tkwi w braku skutecznych narzędzi informatycznych, umożliwiających gromadzenie i analizę informacji o wszystkich wykonywanych badaniach cytologicznych, zarówno w ramach programu profilaktyki raka szyjki macicy w podstawowej i ambulatoryjnej opiece zdrowotnej, jak i poza programem – w ambulatoryjnej opiece specjalistycznej czy w ramach leczenia szpitalnego, z uwzględnieniem podmiotów publicznych i prywatnych. Obecnie panujące rozproszenie danych uniemożliwia wiarygodną ocenę efektywności programu profilaktyki raka szyjki macicy, którą zgodnie z rekomendacjami Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) można uznać za wysoką w przypadku zgłaszalności na poziomie co najmniej 70% populacji docelowej [Arbyn i in. 2010, s. 450].

5. Realizacja zadań programowych ŚOW NFZ w latach 2009-2013 na tle danych ogólnokrajowych

W okresie 2009-2013 koszty udzielania świadczeń w ramach programu profilaktyki raka szyjki macicy wynosiły ponad 180,2 mln zł w skali kraju, z czego 48,8% pochłonęły świadczenia etapu podstawowego programu (ok. 87,9 mln zł), kolejne 49,7% – świadczenia diagnostyki (ok. 89,6 mln zł) oraz pozostałe 1,5% – świadczenia z zakresu diagnostyki pogłębionej (ok. 2,7 mln zł). Łącznie kwota ta stanowiła

ponad 31% kosztów wszystkich świadczeń realizowanych w ramach ogółu badań przesiewowych finansowanych przez NFZ. W ramach umów zawartych z NFZ wykonano ponad 3,4 mln badań cytologicznych. Średni czas oczekiwania na badanie od momentu rejestracji pacjentki wyniósł 23 dni.

W analogicznym okresie – od 2009 do 2013 roku – ŚOW NFZ na realizację wszystkich trzech etapów programu profilaktyki raka szyjki macicy wydał ponad 25,4 mln zł (14,1% ogółu kosztów w skali kraju). Realizacja etapu pierwszego pochłonęła 46,7% podanej kwoty (ok. 11,9 mln zł), drugiego etapu 50,4% (ok. 12,8 mln zł), natomiast etapu diagnostyki pogłębionej niespełna 3% (ok. 735 tys. zł). W ujęciu rocznym dla województwa jest to średnio ok. 2,4 mln złotych przeznaczanych na realizację świadczeń w ramach programu. Na rys. 2 zilustrowano wydatki ŚOW NFZ poniesione w związku z finansowaniem świadczeń programu profilaktyki raka szyjki macicy w latach 2009-2013.

Rys. 2. Wydatki poniesione przez ŚOW NFZ na realizację programu profilaktyki raka szyjki macicy w latach 2009-2013 (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ŚOW NFZ.

Etap podstawowy programu realizowany jest w oparciu o umowy zawarte w ramach ambulatoryjnej opieki specjalistycznej [Załącznik nr 5b]. W latach 2009-2013 ŚOW NFZ zawierał corocznie średnio 460 umów na realizację etapu I programu, przy czym odnotowano w tym zakresie tendencję spadkową (484 umowy w roku 2009, 446 w roku 2013). Wartość punktowa świadczenia pobrania wymazu do badania cytologicznego określona została na poziomie 2, co przy średniej cenie punktu w wysokości 8,17 zł przekłada się na koszt jednego pobrania wymazu na poziomie ok. 16,34 zł. Etapy drugi (diagnostyczny) oraz trzeci (pogłębionej diagnostyki) są realizowane w oparciu o umowy zawierane w ramach profilaktycznych programów zdrowotnych [Załącznik nr 1]. W przypadku etapu drugiego w analizowanym okresie umowy zawierane były z podmiotami działalności leczniczej w liczbie od 7 w latach 2009-2010, przez 6 w latach 2011-2012, po 5 podmiotów w roku

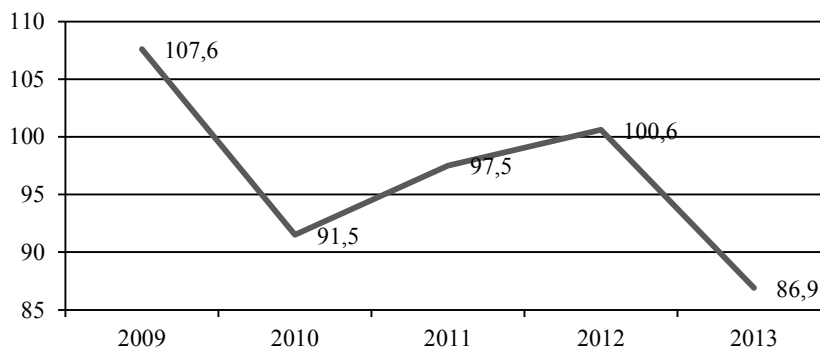
2013. W związku z realizacją etapu trzeciego zawierano średnio rocznie 17 umów. Średnia cena punktu dla podstawowej diagnostyki materiału z wymazu wyniosła 8,5 zł, co przy wartości punktowej 2,5 przekłada się na cenę jednego świadczenia na poziomie 21,25 zł. Cena świadczenia pogłębionej diagnostyki wyniosła w przypadku kolposkopii 63 zł (cena punktu 9 zł; mnożnik 7 punktów) oraz w przypadku kolposkopii z celowanym pobraniem wycinków i badaniem histopatologicznym odpowiednio 567 zł (cena punktu 9 zł, mnożnik 23 punkty). Szczegółową wycenę i taryfikację wymienionych świadczeń ukazano w tabeli 1.

Tabela 1. Wycena i taryfikacja świadczeń realizowanych w ramach programu profilaktyki raka szyjki macicy w latach 2009-2013 w województwie śląskim

Etap programu	Etap podstawowy	Etap diagnostyczny	Etap diagnostyki pogłębionej
Rodzaj świadczenia	ambulatoryjna opieka specjalistyczna	profilaktyczne programy zdrowotne	
Nazwa produktu	pobranie materiału z szyjki macicy do przesiewowego badania cytologicznego	program profilaktyki raka szyjki macicy – etap diagnostyczny	program profilaktyki raka szyjki macicy – etap pogłębionej diagnostyki
Kod produktu	02.1450.101.02	10.7000.156.02	10.0000.156.02
Średnia cena produktu	8,17 zł	8,50 zł	9,00 zł
Waga punktowa dla produktu	2	2,5	7 lub 23*

* 7 dla kolposkopii, 23 dla kolposkopii z celowanym pobraniem wycinków i badaniem histopatologicznym.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ŚOW NFZ.

Rys. 3. Liczba badań wykonanych w ramach finansowania ŚOW NFZ – etap podstawowy programu profilaktyki raka szyjki macicy w latach 2009-2013 (w tys.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ŚOW NFZ.

W omawianym okresie w województwie śląskim wykonano 484 177 tys. badań przesiewowych w ramach etapu pierwszego programu profilaktyki raka piersi, rocznie średnio 96,8 tys. W skali kraju było to 14,2% wszystkich świadczeń. Realizację omawianych świadczeń w ujęciu ilościowym w podziale na lata ukazuje rys. 3.

6. Zakończenie

Wysokie koszty realizacji Populacyjnego Programu Profilaktyki i Wczesnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy oraz niewystarczająca liczba zgłoszeń kobiet w ramach skriningu cytologicznego stanowią impuls do udoskonalania obecnych oraz poszukiwania nowych rozwiązań podejmowanych w zakresie profilaktyki nowotworu szyjki macicy. Niska skuteczność programu profilaktyki wynika w dużej mierze z nierównomiernego dostępu do badań profilaktycznych na terenie poszczególnych województw oraz z niskiej zgłaszalności kobiet z populacji docelowej. Rekomenduje się:

- rozszerzenie pola działań edukacyjnych skierowanych do kobiet poprzez wzmocnienie roli edukatorów zdrowia i specjalistów promocji zdrowia, a także zwiększenie zaangażowania lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej oraz ginekologów-położników w działalność edukacyjną;
- rozszerzenie pola działań edukacyjnych skierowanych do personelu medycznego poprzez zaangażowanie samorządów zawodów medycznych w organizowanie i finansowanie szkoleń, kursów i warsztatów tematycznych;
- zmobilizowanie większej liczby pacjentek do korzystania z bezpłatnej cytologii poprzez intensyfikację działań z zakresu marketingu społecznego oraz social media marketingu;
- zniesienie barier w korzystaniu z badań cytologicznych poprzez zwiększenie liczby podmiotów działalności leczniczej, posiadających umowę z NFZ w tym zakresie, szczególnie w gminach wiejskich i wiejsko-miejskich;
- zwiększenie efektywności alokacji zasobów i koordynacji w obrębie prowadzonych działań profilaktycznych.

Należy również zwrócić uwagę na konieczność udoskonalenia narzędzi informatycznych służących do skutecznego monitorowania populacji docelowej pod kątem wykonywania badań przesiewowych w ramach różnie rozliczanych świadczeń. Ponadto kluczowe wydaje się nawiązywanie dwustronnie efektywnej współpracy oddziałów wojewódzkich Narodowego Funduszu Zdrowia z jednostkami samorządu terytorialnego, realizującymi programy polityki zdrowotnej z zakresu profilaktyki wtórnej raka szyjki macicy.

Literatura

- AOTMiT, Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji, <http://www.aotm.gov.pl> (15.03.2015).
- Arbyn M., Anttila A., Jordan J., 2010, *European guidelines for quality assurance in cervical cancer screening*, Second Edition, Summary Document, Ann Oncol. Mar, no. 21(3), s. 448-458.
- IARC, International Agency for Research on Cancer, <http://eco.iarc.fr/eucan> (21.01.2015).
- KRN, Krajowy Rejestr Nowotworów, <http://onkologia.org.pl> (21.01.2015).
- Ministerstwa Zdrowia, <http://www.mz.gov.pl/zdrowie-i-profilaktyka/programy-zdrowotne> (15.03.2015).
- Obwieszczenie Ministra Zdrowia z 30 października 2014 r. w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na rok 2015, Dz.Urz. MZ, poz. 72.
- NIK, Realizacja zadań „Narodowego programu zwalczania chorób nowotworowych”. Informacja o wynikach kontroli NIK, KZD-4101-03/2013.
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 listopada 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu programów zdrowotnych, Dz.U. z 2013, poz. 1505.
- Załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 84/2014/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 16 grudnia 2014 r.
- Załącznik nr 5b część 1 do zarządzenia Nr 82/2013/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 17 grudnia 2013 r.